

Crònica d'un viatge per la conca del Río de la Plata

El 20 de febrer empenia el viatge cap a Argentina i Uruguai, en concret a la conca del Río de la Plata, allà te la seva família l'Ethel, la meva parella, nascuda a Juan Lacaze (Dep. Colonia-Uruguai) i que va viure més tard a Montevideo i Buenos Aires. Per tant, allà hi anava com a *Tío Quim*, i això dona una perspectiva més àmplia que les que es pot obtenir solament com a turista o visitant.

El viatge de Barcelona a Buenos Aires dura 14 hores, que son moltes, però les vaig passar millor del que em pensava gràcies a les gravacions de música que havia fet de YouTube i de l'audiollibre del Quixot.

El temps equivalent a l'hemisferi sud del 20 de febrer és el nostre 20 d'agost, encara fa molta calor però comença a afluixar.

Allà ens vam hostejar en un hotel ben cèntric que havíem triat des de casa, però només hi vam passar una nit perquè no ens va agradar el barri. El centre té moltíssim atractiu amb edificis monumentals i establiments com les restaurant Chiquilin, memorable, però ha quedat molt deixat després de la COVID. Està ple d'edificis sencers abandonats o semi abandonats. És lamentable. Alguna cosa han de fer i és urgent perquè cada cop es pot deteriorar més.

A Buenos Aires hi ha un gran contrast econòmic. Hi ha molta riquesa, barris molt rics amb grans edificis, i barris molt pobres i la pobresa cada cop va a més. Molt a prop del magnífic edifici de l'hotel Sheraton hi viuen, acampats, indigents.

El tipus de canvi és lamentable, el canvi oficial era de 180 pesos per cada dòlar i una mica més per l'euro, i el canvi real – *blue* – era de 375 pesos per dòlar. El canvi de diners al tipus real es podia fer en taquilles públiques que et podien indicar al mateix hotel o els guies turístics. I si algun conegut – qualsevol – se n'assabentava que havies de canviar t'oferia fer-te ell el canvi al canvi *blue*. Cap treballador o empleat normal creu en el peso argentí. I feia bé: només un mes i mig més tard el canvi blue ja havia augmentat a 400 pesos per dòlar!

Al canvi un viatge en taxi de 15 o 20 minuts podria resultar en 3 o 4 dòlars. Menjar a la carta, en un restaurant que nos fos luxós però de molta qualitat podria sortir per 9 dòlars. El canvi ens beneficiava però a mi em va semblar catastròfic. El nebot Rodrigo – un jove empresari del sector informàtic, un crack, d' Uruguai, on hi ha preus estables i això no passa– em comentava que allò era absolutament normal, que Argentina funcionava així i sempre es refeien.

Veient la torre del BBVA al centre de negocis, està clar que per alguns l'economia rutlla molt bé.

Neocolonialisme ?

Em va semblar que a Buenos Aires son una mica megalòmans. Argentina és un país magnífic, han estat els primers en moltes coses i els satisfà aquesta '*grandeur*'. El problema és que el creixement té un cost medio-ambiental i aquest desig de creixement no és el més oportú en els moments actuals.

En fi, del Centre vam marxar cap a Palermo, a un edifici d'apartaments que estava molt bé. Qualsevol edifici que estigui bé té vigilància de 24 hores. Inclús es fa propaganda de barris absolutament vigilats: Puerto Madero. Buenos Aires va fer una operació urbanística per a recuperar la zona del port.

l Palermo, em va recordar un barri tranquil de Barcelona, molt quadrat, ombrejat amb els seus plàtans, gent pacífica, i un magnífic restaurant, la Cantina del Club Atlètic de Palermo. Tot estava fenomenal però destacaria els cambrers argentins. Hi ha una categoria de cambrers que són els cambrers savis. El cambrer savi està molt per sobre del Maître; no solament és un coneixedor del seu producte, és un coneixedor de les persones, de la vida, de tot. Hi què hi fa un savi de cambrer? El que sé és que ser cambrer és vocacional i, amb això, la meua hipòtesi – no pas teoria – és que aquests senyors deuen tenir una magnífica convivència amb les seves parelles i no necessiten pas res més. No tenir cap necessitat era bàsic en la concepció d felicitat d'Epicur.

A Buenos Aires vam visitar Puerto Madero, el Parc Botànic, el barri del Sant Telmo, i Boca...i vaig conèixer amics i família de l'Ethel. Diumenge 26 de febrer sortíem en avió cap a la Villa de Merlo (Prov. San Luis) on hi viu un germà i la seva dona.

Merlo és una ciutat caracteritzada per ser un dels microclimes del món i ser la ciutat amb millor qualitat ambiental d'Argentina i està especialitzada en el turisme interior. La altitud oscil·la entre els 790 i els 1200 metres sobre el nivell del mar. El clima és sec i la temperatura mitjana anual està pels 20º.

El germà de la Ethel – Juan-José – té una petita empresa que es dedica al transport de turistes. Em va aconseguir un guia que em va acompanyar a fer excursions per aquelles muntanyes magnífiques. Després de dos dies a Merlo vam sortir en cotxe cap a Gualeguaychú, municipi fronterer amb Uruguai.

Muntanyes a la Villa de Merlo

Una mica d'història per entendre Uruguai

Per sobre de tot Uruguai és un país petit. Situat entre Brasil i Argentina els seus 176.215 km² representen un 6,3 per cent del territori Argentí i un 2 % del territori Brasiler. Els seus 3,4 milions d'habitants representen un 7,4 % de la població argentina i un 1,58 % de la població de Brasil.

Històricament l'orient del riu Uruguai se'l disputaven la corona espanyola i la portuguesa que amb els anys havien arribat a un equilibri de forces, quan Brasil es va independitzar de Portugal i es va reclamar Uruguai annexionant-se el seu territori. Uruguai es feu independent però no de les potències colonials, com era l'habitual en els processos de descolonització, sinó del recent creat Brasil, gràcies a que la independència possibilitava un nou equilibri, ara amb Argentina.

La convenció de pau amb Brasil es signa l'any 1828, s'aprova una constitució l'any 1830 i s'inicia un període inestable políticament i ple de conflictes. Uruguai era un estat feble i no es consolidà fins la modernització del país impulsada per José Batlle Ordóñez que té el seu origen -atzar- en l'execució a Madrid del General Rafael del Riego. Allà va començar una curiosa carambola

El general Riego va rebel·lar les tropes que havien de anar cap a Amèrica a reconquerir les colònies:

“Soldados, mi amor hacia vosotros es grande. Por lo mismo yo no podía consentir, como jefe vuestro, que se os alejase de vuestra patria, en unos buques podridos, para llevaros a hacer una guerra injusta al nuevo mundo (...). España está viviendo a merced de un poder arbitrario y absoluto, ejercido sin el menor respeto a las leyes fundamentales de la nación. El rey, que debe su trono a cuantos lucharon en la guerra de la Independencia, no ha jurado, sin embargo, la Constitución...”

D'aquesta proclama de 1820, es va iniciar un procés, i van passar moltes coses més fins que Riego va ser executat l'any 1823, amb gran celebració de les autoritats eclesiàstiques. A Riego se'l va executar amb humiliació pública que va ser presenciada per Llorenç Batlle Grau, que arribaria a ser president d'Uruguai i que era el pare de José Batlle Ordóñez.

Llorenç Batlle i Grau era fill de Josep Batlle i Carreó i Gertrudis Grau, tots dos de Sitges que junts, el 1800, s'embarquen cap al Riu de la Plata. A la ciutat La Aguada, propera a Montevideo, fundà el molí de farina El Oriental. Es dedicà al comerç de farina i blat, productes dels quals fou proveïdor de les Malvinas i, des del 1806, de la guarnició de la marina espanyola a Montevideo. Creà una empresa filial a Buenos Aires i esdevingué propietari de vaixells que feien la carrera entre Amèrica i Espanya

Josep Batlle i Carreó va aconseguir en poc temps una considerable fortuna gràcies a l'activitat molinera. Malgrat la seva relació amb el líder independentista José Gervasio Artigas, participà en les lluites d'emancipació del virregnat del Riu de la Plata (1810-28) al costat de la metròpolis. Amb Josep Grau, cunyat seu i un dels organitzadors i capità del batalló dels Miñones Catalanes, defensà Montevideo, empresa en la qual perdé les seves naus.

Després d'un període a Espanya (1820-1831), tornà de nou a Montevideo i reprengué les activitats farineres. El 1844 començà a escriure Noticia, les seves memòries, que recullen els fets que visqué a partir del 1806 i que el converteixen en un interessant cronista del Montevideo de la seva època

Llorenç/Lorenzo Batlle Grau, fill de Josep, nasqué a Montevideo el 1810. El 1820 la família marxà de retorn a Barcelona, va anar a la ciutat francesa de Sorèze, per a completar els estudis que acabaria a Madrid on va ser testimoni directe de l'execució del militar espanyol liberal Rafael de Riego.

El 1831 tornaria a Montevideo, on es feu càrrec de la delmada herència familiar, el molí de la zona de l'Aguada, on havia nascut. Ingressat a l'exèrcit el 1833, durant la Guerra Gran va servir a les ordres del Govern "de la Defensa". El 1845, al costat de la Legió Italiana que comandava Giuseppe Garibaldi, es va distingir a la presa de Colonia a les forces de Manuel Oribe i el govern "del Cerrito". Posteriorment va ser després Ministre de Guerra i Marina el 1847, ascendint a Coronel el 1851. Seria president d'Uruguai entre els anys 1868 i 1872.

Lorenzo Batlle amb el seu fill José. Museu Històric

Llorenç/Lorenzo Batlle, va tenir dos fills un dels quals era José , nascut el 1856, que amb els anys arribaria a la presidència de la República i que tenia 12 anys quan el seu pare fou nomenat president i 16 quan va deixar el poder. Estudiarà dret però abans d'acabar marxar a París on es va carregar ideològicament.

José/Pepe Batlle Ordoñez acabà sent president de l'Uruguai uns mesos de l'any 1899, del 1903 al 1907 i del 1911 al 1915 posà Uruguai a l'avantguarda de les corrents socials i donà un impuls a la seva economia que li valgué el nom de la suïssa d'Amèrica Llatina

Entre les lleis, en aquella època revolucionàries, que impulsà Pepe Batlle hi ha la llei del divorci; Uruguai serà un dels pioners al món a proclamar-la. Les males llengües diuen que quan Batlle arriba a Uruguai de retorn de França als 30 anys s'enamorà profundament de Matilde Pacheco, que ja estava casada, i per això impulsà la llei del divorci.

També es prohibí el maltractament d'animals i les 'corridas' de braus. A Colònia de Sacramento s'havia fet una plaça de braus com a atractiu turístic que es va haver de reconvertir.

Durant la seva estada a França, va poder avaluar els resultats de la política laica de la Tercera República que van culminar el 1905 amb la separació entre l'Església i l'Estat. A Uruguai també es va fer un gran esforç per separar el clergat de l'ensenyament, prohibint el manteniment d'escoles a moltes organitzacions religioses i multiplicant les escoles de l'Estat per oferir una educació laica, gratuïta i obligatòria.

També es van eliminar les denominacions de les festes religioses. Allà la Setmana Santa s'identifica com a Setmana del Turisme, Nadal com dia de la família i Reis el dia de la infància. Batlle també va ordenar treure les creus dels hospitals.

És molt habitual que la jerarquia eclesiàstica utilitzés l'acusació de blasfèmia com a pas previ per a la destrucció dels que consideren que atempten contra els seus interessos i Batlle era el dimoni. La qüestió és que, a part de la influència francesa, l'execució vergonyant de Rafael del Riego va influir moltíssim en les creences dels Batlle sobre qui eren els màrtirs i qui els botxins, sobretot de Llorenç que ho va viure directament i també de Josep.

Econòmicament, Pepe Batlle també donà un impuls a Uruguai. Batlle es va mantenir sempre en la convicció de l'ús de la norma jurídica, com el millor instrument per fer les reformes requerides per la societat i va defensar l'intervencionisme estatal amb tota la força de la seva posició política, quan va entendre que la situació així ho meritava per promoure la justícia social.

Del treball de Maria Luisa Aguerre extrec alguns fets de la política econòmica de Batlle:

- La nacionalització d'empreses estrangeres com la Sociedad Ferrocarril y Tramvia del Norte, de capitals anglesos i alemanys, impedia que els beneficis anessin a parar a les arques d'accionistes de països fora del continent.
- Estableix nous impostos al latifundi improductiu; la duplicació de la contribució immobiliària als estrangers no residents, és a dir, a les empreses els propietaris o accionistes de les quals residien als seus països d'origen; la recuperació de terres fiscals; l'empadronament dels predis rurals, imprescindible per començar a fixar la contribució immobiliària rural; els nous impostos al latifundi improductiu; rebaixes d'impostos a què dedicaran part de la terra a l'agricultura
- Va promoure el monopoli de l'Estat dels serveis públics més importants, com les Usinas Eléctricas i Telefonos del Estado (1911)

- Pel que fa a la política monetària: la nacionalització del Banco República (1911) (amb el monopoli de l'emissió), es visualitzava per aquest instrument incentivar el crèdit barat per a la indústria i el camp, el crèdit com a base per al desenvolupament en una població més participativa i anhelant de progrés (durant aquesta etapa es va mantenir la preocupació per mantenir el valor or de la moneda i la disciplina fiscal, encara a costa de disminuir el crèdit fàcil, és a dir, una política de caràcter conservador heretada del liberalisme); el monopoli del Banco Hipotecario (1912) per acabar amb l'especulació d'anys anteriors. Pel que fa a les assegurances, en aquell moment es discutia la seva monopolització tant a França com a Itàlia, i això pot haver influït a veure la conveniència de prendre aquest negoci per a l'Estat; segurament el monopoli va contribuir a ampliar l'espectre de les assegurances al país que comportaven més risc
- Batlle era contrari a l'impost a la renda o les persones físiques, que anomenava "impost al treball". "La feina és sempre beneficiosa per al país" deia. En primer lloc, perquè en aquell estadi de començaments de la industrialització no es veia necessari recórrer a l'impost personal per pagar el pressupost nacional. Després, veia necessari deixar a la iniciativa privada la inversió dels guanys producte del seu propi treball, com la millor manera de fomentar la competència capitalista, la formació de petites o mitjanes empreses per desenvolupar el país i crear llocs de treball. Això va ser el que va permetre, en definitiva, formar sectors mitjans molt homogenis amb desitjos de progrés i prosperitat.
- En relació al proteccionisme, la protecció s'aplicava als sectors industrials el desenvolupament dels quals era molt feble, principalment dels que empraven matèries primeres nacionals per tenir una economia menys dependent de l'estranger. Si bé cobrar aranzels més alts als productes importats que es podien produir al país, no era un règim nou per a l'Uruguai perquè ja s'havia practicat per governs anteriors, a partir de Batlle i Ordóñez va adquirir una justificació doctrinària dins del sistema creat per ell. Algunes indústries podien establir-se al país permetent treballar a mà d'obra uruguiana gràcies a la protecció pels aranzels, perquè la producció a gran escala dels grans centres industrials liquidava tota competència d'un país petit com el nostre. Per descomptat, el proteccionisme encaria els preus, que s'haurien pogut baixar si hi hagués lliure importació, però Batlle defensava el proteccionisme amb l'argument que la baixa momentània dels preus pel lliure canvi faria perdre la feina als obrers uruguaians que acabarien submergits a la misèria. En aquell moment hi havia una altra raó molt important per donar suport al proteccionisme i era la possibilitat que es pogués aplicar la llei de 8 hores, ja que la competència internacional es donava moltes vegades amb països els productes dels quals eren molt barats perquè els seus obrers treballaven 10 i 12 hores.

A part d'aquestes polítiques Batlle va crear institucions com ara la Facultad de Agronomia, el Instituto de Pesca, la Facultad de Veterinària... Tot una revolució pràctica dins del seu temps, com bé diu l'article de Maria Luisa Aguerre: "José Batlle Ordóñez y la economía política de su tiempo".

La influència en la formació d'Uruguai que va tenir Pepe Batlle amb tot el moviment social, cultural i econòmic que va generar ha estat molt gran.

Monument a José Batlle Ordóñez

I som-hi

Viatjant en cotxe, vam entrar a la República Oriental Uruguai per Gualaguaychú, que és el primer pas pels que venen de la zona de Buenos Aires, per on poden travessar el riu Uruguai. El primer que et trobes és que la gent es molt amable. A les carreteres hi ha molts peatges i molt barats. Es paga un import previ a l'entrar al país, i en els dies següents el sistema de peatges reconeix la matrícula del cotxe. Una empleada del servei ens va ajudar a fer la gestió. Posteriorment en algun peatge fallava la lectura de la matrícula i mai ens van entretenir, pujaven la barrera i tot arreglat.

També es nota que la gent és educada. Fruit d'aquella política de Pepe Batlle, des de llavors i també actualment, segons les Nacions Unides, Uruguai és el país de Llatinoamèrica amb el nivell d'alfabetització més alt. I es nota, es nota en la mirada i en els bons modals.

El sistema de carreteres funciona. Tots els camioners faciliten l'avançament dels vehicles més ràpids. És habitual, fins i tot, que els camions circulin per la part de la vorera per a facilitar per a deixar lliure la part central de la carretera facilitant així la maniobra.

Es molt corrent trobar a peu de carretera establiments de venda. A Uruguai, aquests establiments estan ben arreglats en contrast amb Argentina que estan absolutament atrotinats. En general l'espai està molt ben endreçat, sembla que hagi passat un jardiner. De Gualaguai a Montevideo hi ha 5 hores de viatge, 5 hores d'espais perfectament endreçats.

No hi ha construccions amb una estètica que atempti contra el paisatge. Hi ha sils, també hi ha generadors eòlics - l'energia elèctrica d'Uruguai no és d'origen fòssil – però es conserva l'estètica. Les cases son baixes, això és molt important per a l'estètica.

Evidentment, la cosa canvia a Montevideo. L'estètica és de ciutat, amb espais problemàtics però amb una lògica urbana i una evolució. Ja en parlarem.

Una primera consulta feta a un expert - (ChatGPT)- sobre que visitar a Montevideo em va recomanar caminar per la Rambla. Diu "És una de les vies més famoses de Montevideo i està ubicada al costat del mar. A través d'aquesta ruta, podràs veure els seus principals balnearis, monuments i edificis històrics".

Efectivament, la Rambla és un magnífic passeig que voreja el mar de 22 quilòmetres conegut com el 'Balcon de Pepe', perquè va ser projecte de Pepe Batlle. Montevideo era un 'cerro' i un port amb un origen militar, imperialista, d'ocupació del territori. La ciutat es va desenvolupar

gràcies al port i a “El Bajo” de Montevideo, la part tocant a mar, és concentrava el pitjor de la ciutat, de la ‘urbe’: prostíbuls, barraques, la presó...La Rambla va ser un projecte de Pepe Batlle per a transformar urbanísticament la ciutat. Un magnífic projecte que no es va inaugurar, en el seu primer tram, fins l’any 1935. Des de llavors la Rambla no ha parat d’allargar-se.

Nosaltres ens van hostejar, seguint l’estructura urbana marcada per la Rambla, en un hotel molt proper al ‘Shopping’ (grans magatzems) de Punta Carretas que és on havia estat la presó de Montevideo. La Rambla és una part de la identitat montevidiana i segueix evolucionant juntament amb la ciutat. La transformació d’una penitenciaría en grans magatzems, inaugurats l’any 1994, és una actuació urbanística que té com a referència La Rambla.

A Montevideo vam caminar per la Rambla, vam visitar el Barri Històric, ple d’edificis històrics i arquitectònics que daten dels segles XVIII i XIX. Vam estar a la plaça de la Independència on hi ha la presidència del govern i, al mig de la plaça, el panteó de José Gervasio Artigas. Vam veure el canvi de guàrdia dels ‘Blandengues de Artigas’ i la desfilada de la Banda del *Blandengues* fins al *Cabildo*. Vam dinar al *Mercado del Puerto* i ens vam fer una foto a la ‘font de canaletes’ que hi ha a la plaça del mercat. Vam conèixer els barris de Pocitos i Carrasco i vam descobrir el Restaurant Garcia...Vam escoltar un concert de música al Teatro Solís i vam visitar el Museu de Joaquim Torres Garcia, un artista uruguaià molt català que capgirà la Terra.

La font de Canaletes al Mercado del Puerto

Uns nebots ens van voler ensenyar el barri no turístic de La Teja a Montevideo on tot – fanals, bancs...- està ple de les quatre barres catalanes que són els colors del Club Atlético Progreso, fundat per catalans. El club es de 1917 i té un escut amb les quatre barres, a sobre les inicials del club- CAP – i a sobre de l’escut una estrella de cinc puntes. L’escut sembla una rèplica de l’escut del Club Esportiu Júpiter, de l’any 1909. Pel que es veu, la cosa ve de que als treballadors

de l'època els hi agradava molt el futbol que feien compatible amb la lluita obrera. [Jo actualment soc soci del Gimnàs del Júpiter].

Després de la Teja, vam passar pel Cerro on hi ha una fortalesa que, actualment, serveix de museu a l'exercit. En el barri de *El Cerro* és concentra el barraquisme de Montevideo. Els pobres de Montevideo tenen unes vistes panoràmiques espectaculars.

Panoràmica de Montevideo des del Cerro

Curiosament, el més lleig de Montevideo no és la zona de les barraques dels pobres, sinó uns blocs de pisos d'una estètica soviètica que hi ha passat el Port en direcció a la ciutat. També és espantós un edifici de la mateixa plaça de la Independència. Els uruguaians son gent molt pacífica perquè aquell edifici bé es mereix una demolició amb brutalitat.

A Uruguai vam visitar Piriapolis i allà el Museu Pittamiglio i vam veure la posta de sol des de la Casa Pueblo a Punta Ballena, de l'artista uruguaià Carlos Pérez Vilaró; les Bodegues Bauza – el març és el temps de la verema – i Colonia de Sacramento de la mà de don Atilio, un mestre jubilat que havia estat director del Col·legi de Colonia que ens va fer de guia.

A Montevideo hi viu el germà gran de la Ethel – César – i el dissabte 4 de març es va poder celebrar una trobada dels tres germans i els fills del germà gran en la que no faltà l'*asado*. El dia 12 tornàvem cap a Barcelona fent escala a Madrid de poques hores. És més palpable la influència catalana a Montevideo que Madrid.

Els tres germans Capdevielle: César, l'amfitrió que preparà l'*asado*, Ethel i Juan José

Reptes de futur. Seguir sent petits

Un dels avantatges de ser un país petit és que pot ser més democràtic i això comporta moltes avantatges socials i també econòmiques. La percepció de corrupció és molt baixa (Transparència Internacional *dixit*); l'Índex de Desenvolupament Humà (IDH) és molt elevat (Nacions Unides), és el país llatinoamericà (juntament amb Costa Rica) amb la distribució d'ingressos més equitativa; l'esperança de vida és alta, és un dels països més verds del món seguint Finlàndia, Islàndia i Noruega i ocupant la novena posició (informe de la revista Reader's Digest); és el país més pacífic d'Amèrica Llatina. (Corporació Latinobarómetro), és un dels països més segurs del món i el que més d'Iberoamèrica (revista International Living).

L'educació pública uruguiana el laïcisme, la gratuïtat i l'obligatorietat, són principis fonamentals. La taxa d'alfabetització, al voltant del 98 % és la més alta d'Amèrica Llatina, més que Cuba.

Econòmicament l'Uruguai és un país agroexportador, per la qual cosa l'agricultura -arròs, blat, blat de moro, gira-sol, sorgo, ordi, soja, canya de sucre (Bella Unió)- i la ramaderia -bovins, ovins- són els recursos fonamentals de l'economia. Les indústries principals són els frigorífics, la lletera i derivats, la tèxtil, la de paper i cartró, els fertilitzants, els alcohols, el ciment i la refinació d'hidrocarburs.

Un altre dels principals ingressos econòmics al país és el turisme: la nació compta amb una línia costanera sobre el Riu de la Plata i l'oceà Atlàntic esquitxada de balnearis, entre els quals destaquen els de Punta de l'Est i Piriápolis, de fama internacional. El turisme agropecuari, històric i termal té també la seva importància.

Uruguai és el segon país del món amb més participació d'energies renovables variables (com solar i eòlica) en la generació d'electricitat (Informe REN21)

Un signe de l'alt nivell democràtic de l'Uruguai és que l'absència d'un cordó de seguretat al voltant de l'edifici de la Presidència del Govern a la plaça de la Independència. En determinats

moments el president pot sortir al carrer i barrejar-se amb la resta de ciutadans que hi ha per la zona sense unes mesures de protecció especials.

L'accés tant directe al poder pot tenir també algun inconvenient: l'espantós edifici d'oficines a la mateixa plaça de la Independència n'és també una mostra. És molt important que en el urbanisme i l'ordenació de territori prevalgui sempre l'interès general sobre l'individual. No és una opció de dretes o d'esquerres i així havia entès sempre fins que van arribar els "liberalismes" dels Estat Units que no prenen en consideració en els seus càlculs valors fonamentals, com el medi ambient, el valor del paisatge, la qualitat humana, etc.

Uruguai pot tenir un futur fantàstic perquè ja està en molt bona via. Disposa d'uns fonaments democràtics que ha de conservar i potenciar com és l'accés a l'educació, està en la via de l'economia verda i del coneixement a la que ha d'incorporar també l'ordenació del territori. I a més Uruguai té cambrers savis, i molta més gent sàvia, però m'agrada citar els cambrers perquè considero que és un bon exemple del que als liberalistes nord-americans els pot passar desapercbut, quan té un valor extraordinari i, per tant, s'ha de conservar sigui com sigui, que, com deia l'Antonio Machado, "*és de necio confundir valor y precio*".

I jo he conegut a la família d'allà la conca del Río de la Plata.

Tío Quim

Dilluns de Pasqua, 10 d'abril de 2023

Notes

- Escuts del Club Esportiu Júpiter i del Club Atlético Progreso

Barcelona, 1.909

Montevideo, 1917

Referències

Aguerre, María Luisa (2020) [José Batlle y Ordóñez y la economía política de su tiempo](#) . Revista de la Facultad de Derecho no.48 Montevideo jun. 2020. Universidad de la República

Auyanet, Sebastián (2010). Una rambla como patrimonio mundial. El País Digital. Montevideo, 17 de marzo de 2010.

Chat GPT

José Batlle Ordóñez

[Museo Histórico.](#)

Wikipedia

Josep Batlle i Carrió. També Enciclopedia Catalana i Diccionari Catalanas d'Amèrica (Manent)

José Batlle Ordóñez

Uruguai